

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 24.   V Gorici, dne 21. decembra 1907.   Tečaj III.

H koncu leta.

S pričujočo številko končuje „Primorski Gospodar“ svoj tretji letnik. Ni nam za to, da bi se s svojim delom ponašali, ali reči moremo vendarle, da smo zastavili v teh treh letih vse svoje moči, da bi z listom našemu kmetskemu ljudstvu gospodarsko koristili. Naš trud našel je v ljudstvu tudi odmev in v kratki dobi razširil se je list tako, kakor ne nobeden drug list na Goriškem. Kdor je poznal kmetijstvo v našl deželi pred nekoliko leti in ga pogleda sedaj, ta nam mora tudi pritrditi, da je napredek velikanski. In precejšnjo zaslugo pri tem ima ravno naš list „Primorski Gospodar“. On je, ki je vzdramil naš kmetski narod h gospodarskemu delu.

Po poti, ki smo si jo načrtali v prvi številki, deloval bo „Primorski Gospodar“ tudi v bodoče. Ne gledal bo ne na levo, ne na desno, ampak kakor do sedaj, skušal bode tudi v bodoče napeljavati našega kmeta do boljšega gospodarstva, ki mu je obenem podlaga za boljše stanje. Le v umnem gospodarstvu vidimo rešitev naroda.

Kmetje! Nočemo se vam vsiljevati. Če mislite, da je list nepotreben, pa vrnitega po poti, po kateri vam je prišel. Ako se vam pa zdi, da mora list napredovati, da mora delati še nadalje za vaš blagor, podpirajte ga tudi v bodoče. Mi upamo, da ne bo med dosedanjimi našimi čitatelji nazadnjakov, ki si sami nočejo pomagati, ne, mi se nadjamo, da pridobijo ti še mnogo naročnikov in s tem list okrepijo. Osebito dosedanji udje „Goriškega kmetijskega društva“, naj ostanejo zvesti temu društvu, ki jim je lahko v ponos. V vsaki vasi na Goriškem bi morala biti že podružnica tega društva. V vaseh, kjer nimajo še podružnice, poskrbijo naj naši čitatelji, da se nabere vsaj

dvajset članov, in se zamore potem podružnica vstanoviti. Udje „Goriškega kmetijskega društva“ dobivajo naš list brezplačno, zato je boljše, da se vsi naročniki včlanijo v to društvo, ker plačajo ravno toliko, kolikor znaša naročnina. Edino prvo leto je 1 K pristopnine več. Zato pa imajo tuđi od društva razne koristi. Tu dobivajo lahko po znižanih cenah kmetijske potrebščine, društvo jim gre na roko pri sestavi raznih prošenj itd. Podružnice delujejo lahko samostojno v blagor dotičnega kraja ter imajo svoje zastopnike. Vsakdo, ki se čuti kmeta, vpiše naj se v „Gor. kmet. društvo“. V današnjih časih bi bila skoraj sramota, da ni kmet ud onega društva, ki deluje edinole za njegovo korist.

Kmetje in kmetski prijatelji, ki hočete sebi in svojemu narodu dobro, stopite sedaj ob novem letu na delo, širite naš list ter nabirajte nove ude za „Goriško kmetijsko društvo“. Prepričani bodite, da je to delo najbolj narodno, kajti našemu ljudstvu je treba sedaj v prvi vrsti gospodarske povzdige. To pa doseže ono najlažje s čitanjem dobrega gospodarskega časopisja.

Ob koncu leta ne moremo si kaj, da bi se ne zahvalili tudi našim sodelavcem, v prvi vrsti našim sotrudnikom. Teh je sicer še malo, upajmo pa, da se njihovo število z novim letom zdatno pomnoži. Našim čitateljem pa voščimo veselo novo leto. Bog jim daj, da bi letina kaj boljše izpala, kakor je letos in bi lahko rekli za eno leto: bližamo se boljšim časom.

Uredništvo.

Živinoreja v naših gorah.

Glavni dohodek daje našim Gorjanom živinoreja. Za poljedelstvo je v Gorah premalo tal, za sadjarstvo pa še premalo ljubezni in razuma. Če bi ne bilo toraj v Gorah živinoreje morala bi si večina naroda iskati kruha po svetu. Čeravno pa zavzema živinoreja tu tako važno stališče, vendar se ne nahaja še na tisti stopinji, kjer bi morala biti. Zadnje razstave so nam to pokazale. Ne rečem, da niso bile letošnje razstave boljše od onih lanskega leta, toda v enem letu se je vendarle videlo premalo napredka. Res je bila letos nekoliko slaba letina za seno in se ni ona lepša živina, ki je bila že lani raz-

stavljena, prignala na razstave, toda naše razstave ali pa razstave v bolj naprednih deželah so vendarle še kot dan in noč. Mari naj ostajamo mi še vedno v temi ali naj tudi mi napredujemo? Mi mislimo, da se bo vsak zaveden gorski živinorejec zavzel za napredek. Le v napredku smemo pričakovati boljšega gospodarskega stanja!

Zato poslušaj, dragi gorski kmctovalec, moje skromno mneje gledé zboljška živinoreje v gorah. Ne trdim, da ne znaš morda sam boljše kaj in kako, mnenja pa se vendarle lahko izražajo. Saj se lahko tudi ti oglasiš. Vedi, da en sam človek ne zna dosti, ves svet pa zna mnogo. Marsikaj, kar znam jaz, ne znaš ti in marsikaj, kar znaš ti, ne znam jaz. Zato poslušaj za sedaj mene!

Prejšnje čase je bilo po Tolminskem staro domače pleme, ki se je odlikovalo osobito z izvenredno obilno mlečnostjo. Še sedaj se spominjam na tolminske krave, ki so jih gonili pred kakimi 25 leti kravji prekupci mimo mojega doma v Trst. Kar po cel škof mleka so dale. Otročaji, ki se nam je zdel polič mleka že dosti, se kar nismo mogli načuditi. Velik možak bi kravče lahko nesel, pa toliko mleka! Telesne oblike pa te krave niso imele prave. Bile so jako mičkene in tudi, kakor so možaki govorili, nič prav „vštavnne“. Potrpežljive pa so bile in zadovoljive tudi. O tem sem se prepričal pri bližnjem sosеду, ki je imel tudi „tolminko“ a revež, kakor je, ji je jako slabo stregel. Pravzaprav nič ji ni stregel, edino „fant“ jo je gonil na „gmajno“ past. Kdor je kedaj videl kraške gmajne, ta pa bo že vedel, kako se živina tu pase in koliko mora trpeti.

Menda v tistih časih ali pa kaj bolj pozno se je pričelo vvažati po Tolminskem belansko pleme iz Koroškega. To pleme ni prav za prav doma na Koroškem, marveč se je vpeljalo pred kakimi 100 leti iz Solnograškega, kjer je znano bolj pod imenom pincgavsko pleme. Koroška živina pa je navadno nekoliko manjša od pincgavske, zato pa je za spoznanje bolj mlečna. Belansko pleme je ruso in ima po hrbtu in po nogah bele lise. Telesa je lepega. Živina je precej zadovoljiva in ima še precej mleka, vendar pa ne toliko, kakor stara tolminska živina. Volov ne dá prav dobrih, pač pa ima eno jako dobro lastnost, namreč to, da se hitro razvija. Tudi meso te živine se ceni.

Vpliv te živine se je kmalu pokazal na Tolminskem. Po uvedenih bikih, bila je v kratkem vsa tolminsha živina cikasta. To smo posebno opazovali na teletih, ki so jih vozili mesarji skozi Gorico v Trst. Barvo je pač podedovala živina na Tolminskem od uvedenih bikov, drugih dobrih svojstev pa ne mnogo. Osobito lepo telesno obliko, ki jo ima

živina na Koroškem, vidimo pri nas še malo. Večina živine v naših gorah ima sledeče telesne hibe:

Zadnji nogi sta navadno preveč potisnjeni pod trebuh in v skočnih členih (na kolenu) preveč skupaj, med tem, ko sta nogi pri parkljih preveč razsebe. Če bi stale samo one krave, ki hodijo na planine tako grdo, potem bi mislil, da izvira ta napaka morda od hribovitih pašnikov, toda to zlo vidi se prav pogostoma tudi pri živini, ki se hrani vedno v hlevih. Zato kaže vse na to, da so najbrže hlevi krivi napačnim nogam. Saj ne dobimo drugod, kjer imajo boljše hleve, toliko te napake. Zato moram tu vnovič opozoriti gorske kmetovalce na velike nedostatke njihovih hlevov. To delam seveda z namenom, da bi koristil. V gorskih hlevih — pregledal sem jih že mnogo — pogrša se navadno treh reči: snage, zraka in svetlobe. Gorski kmet kida gnoj iz hleva jako poredkoma in skrbi premalo ali nič za odtok gnojnice. Zato se kopa živina včasih do šišk v velikanskem blatu. Osobito je slabo tam, kjer je malo stelje. Misli se navadno, da daje gnoj po zimi gorkoto. To je že res, toda do gorkega hleva pride se lahko na drugačen način in ne z gnojem, ki dela v hlevu obenem slab zrak. Ako se ne odvaja preobilo gnojnice, doseže se celo nekaj nasprotnega. Če hočete torajboljšati gornjo napako v nogah, pri vaši živini, zboljšajte tlak v vašem hlevu in skrbite vedno za suho nastiljo. Da bo v vaših hlevih zdrav zrak, priporočam vam še, napravite oddušničke. Oken ne zatikajte z deskami ali z gnojem, kakor delate navadno, marveč denite na nje dvojno šipo. Skozi dvojno steklo prihaja lahko svetloba v hlev, mraz pa ne more.

Druge navadne napake pri gorski živini so ozka prsa, ozek križ, dostikrat tudi vdrt hrbet. Proti tem hibam se ne moremo drugače bojevati, kakor, da odbiramo plemensko živino. S prihodnjim letom stopi nov zakon gledé dopuščevanja bikov v polno moč in po tem zakonu se bodo smeli pripuščati samo taki biki, katere spozna dopuščevalna komisija za sposobne. Brezdvomno bo vplival ta zakon jako ugodno na zboljšanje živinoreje, ker se bodo morali vsi nesposobni biki odstraniti. Gorski kmet skrbeti mora sedaj, da pride do prave krave, ki bo sposobna za pleme. Le od take krave, ki nima telesnih napak in je dobra molznica, je zadovoljiva ter trdnega zdravja, naj vzgaja teleta za pleme. Pripušča pa naj jo h najboljšemu juncu, ki ga dobi v okolici in naj ne gleda pri tem na par novčičev, ki bi jih moral več plačati. Pomni naj, da podeduje tele polovico lastnosti po očetu, polovico pa po materi.

Nekaterim gorskim kmetom ne ugaja posebno živina, ki se širi sedaj po Tolminskem. Zdi se jim premalo mlečna. Kakor so dobili Korošci polagoma bolj mlečno pleme od pingavcev, tako lahko dobimo tudi mi polagoma bolj mlečno živino, kakor jo imajo Korošci. Le odbirati je treba najboljše molznice in le od takih je vzgajati teleta za pleme. Povsod so prišli le s strogim odbiranjem do vrhunca. Posebno pa priporočamo našim Gorcem, naj ne prodajajo dobrih krav drugam. Ravno tako naj obdržijo najlepša teleta doma in samo kar ni za rabo, naj oddajo. Svetle kronice naj jih pri tem ne omamijo!

Št.

Kaj je treba storiti, da bode trgateg povoljna?

V tekočem letu se je v vseh delih Primorske poskušalo gnojiti z umetnimi gnojili. Poskušalo se je pri vseh kmetijskih kulturnih rastlinah ter se dognalo, da so za gnojenje z umetnimi gnojili travniki in vinogradi najbolj hvaležni. Starih in bolanih trt umetna gnojila seveda ne morejo okrepčati in pogina rešiti, ravno tako, kakor človeku vsa zdravila in zdravnikova učenost nič ne morejo pomagati, če smo pravi čas zakasnili. Vsakemu vinogradniku je znano, da s starimi vinogradi, ki so napadeni od trtne uši ne pride daleč, naj jih še tako skrbno in dobro goji. Zatoraj se poprimimo novih nasadov in gnojimo krepko in marljivo. Da se zamore zoperstavljati trta raznim uimam in boleznim stanovitnejše in močnejše, bodi naša skrb, da jo krepko in izdatno hranimo. Mlada trta potrebuje ravno tako pazljive in skrbne vzgoje, kakor malo dete, kajti mladost je podlaga poznejšemu viharnemu življenju in zato je naša dolžnost, da to podlago kolikor mogoče trdno in stanovitno napravimo. Če je trta že od mladosti vsled zanemarjenosti slaba, kako naj potem obilo rodi!

Naša skrb in naloga bodi toraj, da napravimo trte plovite in čvrste; to dosežemo z dobrim in pravilnim gnojenjem. „Hm, kje bomo pa gnoj je nali, da bi vinograde vsako leto gnojili, ko imamo tako malo živine, vsled česar nam primajkuje

povsod hlevskega gnoja!“ bo rekel ta ali oni. To je sicer res, posebuo na Primorskem, kjer je malo travnikov in se zamore vsled tega rediti le malo število živine, toda mi imamo namesto hlevskega gnoja tudi druga sredstva, katera so še boljša in izdajnejša, kot najboljši hlevski gnoj in sicer umetna gnojila. Seveda je pri teh včasih tudi kaj pomanjkljivega in je mnogo tovarn, ki izdelujejo slabo blago, samo da si le denar služijo; zato moramo biti pri nakupu umetnih gnojil previdni in ista kupovati le pri dobro znanih tvrdkah, ki jamčijo za vsebino hranilnih snovij v umetnih gnojilih, katera prodajajo.

Ker razločujemo razne vrste umetnih gnojil, tedaj ne zadržuje kupiti le jedno umetno gnojilo, četudi je dobro in pravo, ampak gnojiti moramo vinskim trtam vedno le z gnojili, ki imajo v sebi: kali, fosforno kislino in dušik. Kakor znano, ima tudi hlevski gnoj imenovanę tri hranilne snovi v sebi, toda v primeri z umetnimi gnojili le v prav mali množini. Pogosto ležijo nekateri vinogradi tudi tako strmo, da je spravljanje hlevskega gnoja v te skoraj nemogoče, pretežavno ali predrago. V tem slučaju nam pridejo umetna gnojila zopet zelo prav, ker jih prav lahko brez težave v vinograd spravimo. Teh potrebujemo namreč v primeri s hlevskim gnojem veliko manj, kar je iz sledečega razvidno:

V 1000 *kg* dobrega hlevskega gnoja je 4 *kg* kalija, 1·8 *kg* fosforove kisline in 4 *kg* dušika. Ista množina redilnih snovi, to je:

4 *kg* kalija je v . . . . . 10 *kg* 40% kalijeve soli,

1·8 *kg* fosforne kisline je v . . . 10 *kg* 18% superfosfata
ali Tomasove žindre,

4 *kg* dušika je v . . . . . 26 *kg* 15% čilskega solitra

Če toraj hočemo isto množino hranilnih snovij, kakor s 1000 *kg* hlevskega gnoja v zemljo spraviti, potrebujemo le 46 *kg* zgoraj omenjenih umetnih gnojil, ki stanejo 10·30 do 11·20 K.

Na 1 *ha* = 1³/₄ orala se vzame: 200—300 *kg* kalije soli, 400—600 *kg* superfosfata ali Tomasove žindre in 150—300 *kg* čilskega solitra. S 40% kalijevo soljo in Tomasovo žlindro se gnoji najboljše vedno v jeseni in pozimi. Če se je pa gnojenje v tem času zamudilo, potem gnojimo meseca marca s 40% kalijevo soljo in namesto Tomasove žindre s superfosfatom. V vsakem slučaju se 40% kalijeve sol s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom dobro skupaj pomešana potrosi in plitvo zakoplje.

S čilskim solitrom se pa gnoji vedno le spomladi in sicer se potrosi polovica tega gnojila, ko trta poganja in druga polovica po cvetu. Čilskega solitra ni treba zakopati.

Poleg gnojenja z umetnimi gnojili pa nikakor ni treba na hlevski gnoj pozabiti in je celo zelo potrebno, da vinogradom včasih tudi s hlevskim gnojem gnojimo. Kdor nima zadosti hlevskega gnoja, ta stori dobro, če gnoji le vsako četrto leto močno s hlevskim gnojem in v letih vmes pa z umetnimi gnojili in sicer v množini kakor zgoraj omenjeno, v drugem slučaju pa gnojimo vsako leto nekaj s hlevskim gnojem in z umetnimi gnojili in vzamemo teh približno za polovico manj, kakor, če gnojimo samo z umetnimi gnojili. Če trpijo trtne korenine vsled trohnobe, tedaj je temu najlažje odpomoči, če gnojimo vedno le z umetnimi gnojili. P.

Poročilo

o občnem zboru „Goriškega kmetijskega društva“ dne 16. decembra 1907 ob 10. uri predpoludne v hotelu pri „Zlatem jelenu“.

Navzočih je 49 članov; zastopanih je po g. Fr. Obljubku 8 kat. občin, po g. Ant. Klančiču 3 kat. občine in g. Kožlin Jakob zastopa še 4 druge člane.

Predsednik Ant. Jakončič konstatuje sklepčnost, pozdravi navzoče in okraj. glavarja dvornega svetnika grofa Attemsa kot zastopnika c. kr. namestništva, dež. poslanca Ant. Klančiča kot zastopnika dež. odbora ter prestopi k prvi točki dnevnega reda.

I. G. Fr. Furlani predlaga, da se opusti čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора in isti potrdi z ozirom na to, da je bil isti svoječasnno v društvenem glasilu objavljen. — Ta predlog se sprejme in prestopi k drugi točki dnevnega reda.

II. Tajnik prečita svoje poročilo o društvenem delovanju, ki se glasi:

Slavni zbor!

Tudi v tej dobi je korakalo društvo proti svojemu stavljenemu si cilju, ne oziraje se ne na desno ne na levo na domače politične

Denarni promet

Pog.	Prejemki	K	v
1	Gotovina 1. januarja 1906	1958	17
2	Vplačane pristopnine	583	—
3	„ udnine	2772	70
4	„ ustanovnine	239	—
5	Plačani diplomi	13	—
6	Plačane naročnine »Prim. Gospodarja«	1242	68
7	Naložen denar v den. zavodih: dvignjeno	964	69
8	Izposojila društva: prejeta	29700	—
9	Prejeta za kmet. potrebščine	45255	25
10	„ „ inserate	563	50
11	Poštna hranilnica: dvignjeno	36543	58
12	Razni dohodki	208	45
13	Prejeti državni podpori:		
	a) za list 1200		
	b) „ upravne ustan. stroške 1800	3000	—
		123044	02

II. Bilanca

Pog.	Imetje	K	v
1	Gotovina 31. decembra 1906	2712	47
2	Poštna hranilnica: stanje 31. decembra 1906	3234	83
3	Naložen denar: stanje 31. decembra 1906	132	50
4	Za leto 1906 zaostale udnine in pristopnine	2095	—
5	„ „ „ „ naročnin	513	—
6	V letu 1906 zaostala plačila inseratov	266	34
7	Tirjatve za kmetijske potrebščine: stanje 31. dec. 1906	18990	89
8	Zaloga kmetijskih potrebščin: stanje 31. dec. 1906	8468	66
9	Inventar: s anje 1. januarja 1906 . . . . . 223—		
	kupljen v tekočem letu 947-08		
	skupaj 1.170-08		
	za 10% obrambo od gor. stanja 22-30	1147	78
		37361	47

boje, imajoč pred očmi vedno le izboljšanje in povzdigo našega dose-
daj zanemarjenega kmetijstva.

Delovanje društva se je moralo prilagoditi obstoječim razmeram
in potrebam, ker bi bilo drugače oviralo preozkosrčno tolmačenje danih
predpisov pravi razvoj in napredek.

Osrednji odbor je imel od zadnjega občnega zbora dve seji; iz
zapisnika istih, ki so bili ponatisnjeni v društvenem glasilu, so razvidne

Gor. kmet. društva v l. 1906.

Pog.	Izdatki	K	v
1	Nagrade in plače	2437	—
2	Pisarniške potrebščine	432	05
3	Poštni stroški in kolki	264	83
4	Najemščina, kurjava in svečava	812	53
5	Inventar	947	08
6	Knjige in časopisi	113	86
7	Naložen denar v den. zavodih: vloženo	937	70
8	Izposojila društva: vrnjeno	10700	—
9	Nakupljene kmet. potrebščine	54324	88
10	Poštna hranilnica: vloženo	39778	41
11	Nakupljeno sadno drevje	244	—
12	Špedicije za blago	2302	15
13	Društveno glasilo: za l. 1905 . . . . . 904— " " 1906 . . . . . 2627 70 uredn. plača i prov. . . . . 1312 60 odkup lista . . . . . 300— inserati, razpošilj. 985 14	6129	44
14	Razni stroški, obresti i. dr.	907	62
		120331	55

za leto 1906.

Pog.	Dolgovi	K	v
1	Ustanovnine: stanje 31. decembra 1906	1050	—
2	Preplačane udnine za lnto 1907	67	—
8	Neplačani računi za kmet. potrebščine	18141	30
4	Izposojila: stanje 31. decembra 1906	19000	—
5	Premoženje 31. decembra 1906	4303	17
		37561	47

glavne točke in zadeve, ki so se v njih obravnavale in rešile. V izpolnitev odborovega delovanja in da se sploh reši nujno delo, sestajalo se je predsedstvo k sejam in je v 19 sejah s sodelovanjem pristojnih odsekov rešilo označeno delo in poročalo o tem osrednjemu odboru.

Na ta način so se reševali razni dopisi državnih, deželnih in drugih oblasti, zastopov in korporacij; vlagale so se razne prošnje,

Proračun Gor. kmet.

Pog.	Dohodki	K	v
1	Pristopnine	100	—
2	Letnine	6000	—
3	Naročnine	1800	—
4	Podpore:		
	državna za list	1200	—
	državna in deželna	1500	—
5	Inserati	900	—
6	Kmetijske potrebščine	3800	—
7	Razni drugi	200	—
		15500	—

peticije in resolucije, ki so se tikale društva neposredno, ali pa so bile namenjene povzdigi in razvoju posameznih panog našega kmetijstva, kakor tudi prošnje gospodarskih organizacij in posameznikov.

V teh sejah se je sklepalo o nakupu in razprodaji raznih kmetijskih potrebščin.

Predsedstvo se je obrnilo tudi osebno do vis. c. kr. namestništva v Trstu in c. kr. ministerstva za poljedelstvo na Dunaju in predložilo težnje in želje društva in po obljubljenih zagotovilih se sme s te strani mirno zreti v bodočnost.

Za povzdigo stanovske izobrazbe je sklicalo društvo v tej dobi 10 javnih kmetijskih shodov po deželi, ki so bili vsi dobro obiskani; eden shod se je sklical v Gorico radi premembe čebelarskega zakona.

Enketa se je sklicala od strani društva edna radi izboljšanja neznosnih razmer na tukajšnjem izvoznem trgu.

Društvo je poslalo svojega zastopnika na VIII. mednarodni kmetijski kongres na Dunaju meseca maja t. l. in bilo zastopano l. 1906 na vinarski razstavi v Dornbergu.

V svrhu, da se omogoči redno delovanje v društvu in da se odpravijo nekateri nedostatki, popravila so se društvena pravila, kakor se danes predložijo sl. zboru.

Istotako so se morali najeti novi prostori v olajšanje dela in v svrhu koncentracije notranjega delovanja; ta naloga se je srečno rešila na ta način, da so se najeli prav primerni prostori za urad in skladišče v grofa Attemsa palači na Kornju št. 2.

Društvena bilanca za l. 1906, katera se danes predloži sl. zboru, izkazuje razmeroma lepo premoženje in upati je, da pride društvo v par letih vsaj do najpotrebnejše obratne glavnice.

društva za l. 1908.

Pog.	Stroški	K	v
1	Plače in nagrade	4600	—
2	Najemščina društvenih prostorov	900	—
3	Dnine	600	—
4	Pisarniške potrebščine	250	—
5	Kurjava in svečava	50	—
6	Poštni brzojavni in drugi stroški	250	—
7	Potovanja	200	—
8	Knjige in časopisi	250	—
9	Društvo glasilo: a) nagrada uredniku	1200	—
	b) tisek	2400	—
	c) znamke	1200	—
	č) kléšeji, podobe	200	—
11	Prevoznine kmetijskih potrebščin	2000	—
12	Obresti posojil	1000	—
13	Razni	300	—
		15400	—

Slavni dež. zbor nam je letos dovolil 5000 K podpore za upravne stroške in 500 K podpore za zatiranje škodljivih mrčesov; vis. vlada je obljubila redno podporo za izdajanje lista 1200 K in upati smemo, da bode prispevala tudi k upravnim stroškom.

Vis. vlada je dovolila nadalje, da se poviša naročnina lista na 3 K in s tem ustregla opravičeni želji društva.

Članov je štelo društvo na zadnjem občnem zboru 1508; v tem času jih je pristopilo 523; odstopilo, preselilo ali umrlo jih je 143, tako da šteje danes društvo 1888 članov. Podružnic pa šteje društvo 37, ki se po večini zavedajo velike naloge, ki jim pripada pri povzdigi našega kmetijstva in tudi v tem smislu pridno delajo.

Ako še navedem, da je znašal društveni denarni promet v letu 1906 pri $\frac{1}{4}$ milijona kron, da je rešilo društvo od zadnjega občnega zbora nad 1500 raznih dopisov in vlog, vidimo iz teh podatkov, da je društvo postalo v tem kratkem času obstoja mogočen faktor našega kmetijstva v deželi, na kateri lahko zre vsak posestnik s ponosom.

III. Tajnik prečita in pojasni posamezne postavke letnega računa za l. 1906; sprejmejo se in potrdijo se brez opazk prejemki v znesku 123.044 K 02 h in izdatki s 120.331 K 35 h. Istotako se potrdi bilanca, ki izkazuje 31. decembra 1906 4303 K 17 h premoženja. Na to prečita proračun, ki izkazuje 15.500 K dohodkov in 15.400 K stroškov.

G. Fr. Furlani se oglasi za besedo in izjavi, da je imel priložnost kot član finančnega odseka se prepričati o notranjem delovanju društva, da je bilo delo, kakor je razvidno iz letnih računov, razmerno ogromno in da je uradništvo pri vsej marljivosti komaj zmagovalo vse delo, da je bil radi tega težak pregled ter da niso bile ra-

čunske knjige v tistem redu, kakor bi morale biti in to je zakrivilo dejstvo, da je bilo premalo uradniških moči in da je nagrada za delo v nesoglasju s proračunjenim zneskom za plače oziroma nagrade; zato predlaga, naj se določi vsakemu uradniku delokrog in nastavijo še nove moči, v to pa naj se poviša postavka plač za 1000 K, ali pa naj se opusti prodaja potrebščin.

Predsednik pojasni, da ni mogoče po proračunu dovoliti večjih izdatkov. Prodaja potrebščin se pa ne sme opustiti, ker je proti določbam pravil in bi trpelo društvo v tem slučaju veliko škodo in izgubilo mnogo članov. — Gosp. Furlani nasvetuje, naj se pa poviša prodajno ceno blaga. — Predsednik opomni, da je naloga društva, priskrbeti svojim članom pristno blago in po nizki ceni; da se je vedno dalo blago glede pristnosti analizovati, določevati ceno blagu je pa naloga nabavnega odseka. Dalje omeni, da se je povišala ta postavka v primeri z isto l. 1905 tako že za 2200 K ter pozivlja g. Furlanija, naj stavi konkreten predlog. — Gosp. Furlani ne stavi konkretnih predlogov, pač pa priporoča predsedništvu, naj uvažuje navedeno in to vprašanje primerno uredi.

Gosp. Ivan Mermolja poprime za besedo in konstatuje, da se bavijo tudi druge korporacije in tvrdke z razprodajo kmet. potrebščin, da prodajajo iste večkrat to blago celo ceneje, da torej ne gre cen višati. Ako pa pride slučajno mnogo strank naenkrat, naj isti čakajo, da pridejo na vrsto. Omenja, da je že videl uradnike po mestu pohajkovati in da se hoče slično kot pri bankah nepotrebno število uradnikov vpeljati; primerja konsumno društvo v Vrtojbi, ki tudi razproda na leto do 30.000 K blaga, a plačuje le 800 do 900 K za uslužbence.

Predsednik zavrne predlog govornika ter izjavi, da ni primerjati uradnikov društva bančnim uradnikom in odločno zavrača taka neopravičena sumničenja na društveni urad.

IV. Tajnik prečita prenovljena pravila. V daljši in živahni debati, v katero posežejo z izpreminjevalnimi predlogi gg. Ivan Saunig, Rud. Zdošek, dr. Franko, Makovec in društveni tajnik, sprejmejo se in potrdijo pravila.

K peti točki predlaga g. Ivan Saunig, da bi se opustila dopolnilna volitev odbora in volitev pregledovalcev računov z dnevnega reda, ker bodo v kratkem potrebne nove volitve vsled izpremenjenih pravil. — Predsednik pripomni, da so prišle te točke na dnevni red vsled določil društvenih pravil, ker je potekla doba nekaterim članom; drugače se pa strinja s predlogom.

Predlog se sprejme soglasno prepustivši osrednjemu odboru, da skliče občni zbor meseca februarja ali marca prihodnjega leta, ko bo končana bilanca za l. 1907.

Ker se nikdo več ne oglasi za besedo, zaključi predsednik po kratkem pozdravu zborovanje ob 12¹/₄ opoldne.

Gnojilni poskusi v letu 1906. na Goriškem.

A. Devarda,

nadzornik na c. kr. kmetijsko-kemičnem poskuševališču v Gorici.

v „Zeitschrift für das landwirtsch. Versuchswesen“.

(Konec.)

Srednji pridelki sena so bili v gorah in na Vipavskem z Brdami skoraj enaki: 35·29, oziroma 35·05 q. Na Krasu so bili pa pri poskusih samo s senskim pridelkom nekoliko manjši (29·93 q), kakor na Vipavskem z Brdami (31·51 q).

Pridelek otave je znašal v Gorah 19·99 q, na Vipavskem z Brdami 17·02 q in potemtakem skupni pridelek 55·35 q, oziroma 53·36 q. Pri dveh travniških poskusih v furlanski ravnini, kjer niso trpele prvi dve ali tri košnje suše, pokazali so izvenredno ugodni vegetacijski pogoji prav posebno svojo veljavo, ker se je nabralo povprečno na negnojenem prostoru 62 q, na gnojenem pa 102·50 q.

Ne oziraje se na 8 poskusov, kjer niso pokazala umetna gnojila najbrže iz prej omenjenega uzroka uspehov, zamore se imenovati povišek v pridelku na sploh in primerno okoliščinam kot prav dober. Pri senu je znašal ta (v Gorah, na Vipavskem in v Brdih, na Krasu) med 50·6% in 59·7%, pri otavi (v Gorah, na Vipavskem in v Brdih) med 74·3% in 87% in pri senu in otavi skupno (v Gorah, na Vipavskem in v Brdih ter v Furlaniji) med 56% in 68·5%. Primerno večemu pridalku bil je tudi dobiček na sploh jako ugoden, kakor se razvidi iz II. tabele, ker se je doseglo samo pri senu v Gorah 26·12 K, na Vipavskem in v Brdih 31·46 K in celo na Krasu 13·22 K čistega dobička za 1 ha. Za cel pridelek doseglo se je v Gorah 87·92 K, na Vipavskem in v Brdih 67·81 K in v Furlaniji 189·03 K čistega dobička za 1 ha. Osobito zadnje število je za Furlanijo važno, ker se zamore iz njega razvideti, da premanjkuje v večini furlanskih tal, kakor smo že l. 1900. posebej poudarjali, še vedno fosforne kisline in kalija in da ni dosegla ta zemlja še od daleč ne največje plodne moči.

Gledé poskusov na deteljiščih zamoglo bi se na sploh opomniti, da je umetno pridelovanje krme sedaj po celi furlanski ravnini jako razširjeno, med tem ko se to v drugih delih dežele le počasi, razmeram tal primerno, razvija.

Tek. št.	Ime	Okrajua sodnija Bivališče	Lega	Kakovost tal	Obdelovanje	Kodaj se je gnojilo	Dan	
							1.	2.
							Košnje	
I. Furlanska ravnina: Meteljka. Rudeča detelja.								
1. Cervinjau								
76	Ant. Bearzot	Visco	ravnina Dulinis	glina	1let. meteljka	16/2 1906	26/5	30/6
77	Peter Nassiz	Saciletto	ravnina	glinasto peš- čena tla	"	9/1	26/5	10/7
78	Filip Driul	Oglej	ra nina Marignane	gručasta vapnena tla	2let. meteljka	19/12 1905	29/5	1/7
2. Ronki								
79	Josip Fontanot	Veru. egliano	ravnina se dá nama- kati	peskovita glinasta tla	3let. meteljka	26/2	16/5	22/6
Sr. dina								
3. Kormin								
80	Jos. Gregorat	Chiopris	"	pesko ita vapnena tla	5let. detelja	6/8	29/5	.
81	Mih. Veffort	"	ravnina	"	11-t. detelja	26/3	5/6	.
82	Ant. Dilena	"	"	"	2let. meteljka	14/3	19/5	2/7
Sredina								
II. Gore in Kras:								
1. Cerkno								
83	Leop. Pagon	Cerkno	ravnina	peskovita ilovica	1let. detelja	9/11 1905	6/6	30/7
2. Kanal								
84	Jos. Berlot	Morsko 23	"	gručasta vap- nena tla z ilovico	2let. detelja	20/11	23/5	26/6
3. Komen								
85	Vinko Metlikovec	Volčjigrad 63	močno viseča	kremenica globoka tla	slabo oskrbo- vana detelja	28/12	22/5	2/7
Sredina (poskusov 84, 85)								
1. Sežana								
86	F. Germek	Dobravle 3	ravnina	kremenica	detelja	20/12 1905	29/6	.
2. Komen.								
87	And. Dugulin	Škrbina 73	"	temna vap- nenasta plitva tla	7letna meteljka	27/3 1906	7/6	10/8
88	And. Živec	Velikidol 22	"	rusa kraška zemlja, plitva	2let. detelja	11/11 1905	12/6	.
Sredina								

Prیدهk v <i>ky</i> za parcelo po 200 <i>m</i> ²				Prیدهk preračunjen za <i>ha</i> v <i>q</i>						Veći prیدهk na pogojenem zemljišču za 1 <i>ha</i> v <i>q</i>			Opomba
negnojeno		gnojeno		negnojeno			gnojeno			Sena	Olave	Skupaj	
Sena	Olave	Sena	Olave	Sena	Olave	Skupaj	Sena	Olave	Skupaj				
39.6	.	53.2	.	19.8	—	—	26.6	.	—	6.8	—	—	Ena košnja, Trpelo radi suše.
52.4	.	78.5	.	26.2	.	—	39.3	.	—	13.1	—	—	Velika suša.
42.4	.	76	.	21.2	.	—	38.0	.	—	16.8	—	—	Seno radi suše malo trpelo.
19.2	.	22.4	.	9.6	.	—	11.2	.	—	1.6	—	—	Nikdar gnojeno. Velika suša.
24	.	28.8	.	12.0	.	—	14.4	.	—	2.4	—	—	"
49	.	78	.	24.5	.	—	39.0	.	—	14.5	—	—	„Povprečni prیدهk 39 q
40	.	56	.	20.0	.	—	28.0	.	—	8.0	—	—	—
45.8	.	83.3	.	22.9	.	—	41.6	.	—	18.7	—	—	Od konca maja jako malo dežja.
45.3	.	62.5	.	22.7	.	—	31.3	.	—	8.6	—	—	Nikdar gnojeno. Po prvi košnji suša.
.....				9.6	—	—	11.2	—	—	1.6	—	—	
.....				26.2	—	—	41.6	—	—	18.7	—	—	
.....				19.87	—	—	29.93	—	—	10.05	—	—	

Dan		Prیدهk sena v <i>ky</i> za parcelo po 200 <i>m</i> ²								Prیدهk za 1 <i>ha</i> v <i>q</i>		Veći prیدهk, nego negnojeno v <i>q</i>	Opomba
2.	3.	negnojeno				gnojeno				negnojeno	gnojeno		
		1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.				
Košnje		Košnja				Košnja							
2.87	.	75	50	33	.	105	70	60	.	79.0	117.5	35.5	Zadnja košnja trpela radi suše.
2.37	.	60	30	.	.	80	60	35	.	45.0	87.5	42.5	Več let negnojeno.
.....										62.00	102.50	40.50	

Tek. št.	Ime	Okrajna sodnija Bivališče	Lega	Kakovost tal	Obdelovanje	Kedaj se je gnojilo	Dan		
							1.	2.	
			poskuševališče						
III. Kras :									
1. Komen									
65	Mat. Milanič	Vojsčica 46	ravnina	kamenita tla z malo črne zemlje	travnik	6/11 1905	29/6	.	
66	Josip Fabjan	Štanjel 58	"	globoka rahla vapnena tla	"	15/11	18/6	.	
67	Filip Hočevnar	" 55	"	"	"	28/4 1906	16/6	.	
68	Karl Zega	Kobiljaglava 3	"	črna rahla vapnena tla	"	8/3 1906	14/6	.	
69	Anton Abram	Tupelče 3	gričasta	peščeno vapnena tla	"	6/3 1906	8/6	.	
70	Viktor Adamič	Škrbina 80	ravnina	črna vapnena tla	star travnik	10/1	6	.	
71	Alojz Meržek	Hruševica 38	"	vapnena tla	kraški travnik	4/1	6	.	
72	Josip Vrabc	Pliskovica 9	"	"	"	30/11 1905	6	.	
2. Sežana									
73	F. Fabjan	Ponikve 25	"	lapornata vapnena tla	travnik	7/11 1905	3/7	.	
	Največ	.....							
	Najmanj	.....							
	Srednje	.....							

Tek. št.	Ime	Okrajna sodnija Bivališče	Lega	Kakovost tal	Obdelovanje	Kedaj se je gnojilo	Dan		
							1.	2.	
			poskuševališče						
IV. Furlanija :									
3. Tržič.									
74	Anton Furlan	Ronki	ravnina, ki se lahko namaka	peskovita ilovica	travnik	10/3	18/5	24/6	
75	Jožef Boscarol	Vermegliano	ravnina St. Canciano	"	"	10/3 1906	15/5	22/6	
	Srednje	.....							

Dan		Pridelek sena v <i>kg</i> za parcelo po 200 m ²								Pridelek za 1 ha v <i>q</i>		Veči pridelek, nego negnojeno v <i>q</i>	Opomba													
		negnojeno				gnojeno				negnojeno	gnojeno															
2.	3.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.																	
Košnje		Košnja				Košnja																				
6	8	6	10	70	36	32	32	4	96	48	40	43	2	85	2	113	6	28	4	Ob setvi potrosilo se 4 q superfosfata na 1 ha. Velika suša v julija in sept.						
28	8	4	10	58	62	29	21	83	83	49	32	85	0	123	5	38	0	Več let negnojeno.								
7	8	28	9	81	72	38	21	88	86	59	36	106	0	134	5	28	5	Ob setvi negnojeno.								
28	7	25	9	82	8	82	8	61	2	41	4	100	8	96	2	80	5	49	5	L. 1904. gnojeno s hlev. gnojem. Radi suše se izgubila 5. košnja.						
													102	57	133	87	31	07								
		70					75					35	0	37	5	2	5	L. 1902 se je gnojilo s hlev. gnojem.								
		34	8					66					17	4	33	0	15	6	L. 1903. gnojilo se prejšnjemu pridelku s hlev. gnojem.							
		60	52					80	75					56	0	77	5	21	5	L. 1904. se gnojilo s hlevskim gnojem.						
													36	13	49	33	13	20								
27	8	—	135	0	151	0	57	0	—	147	201	72	0	—	171	0	210	0	39	0	Deteljiaše daje 3 košnje. L. 1904. gnojeno s hlevskim gnojem. Detelja samo po 1 m ² se tehtala.					
26	8	26	9	38	5	35	9	30	4	51	9	76	2	75	4	59	6	37	6	60	4	124	4	64	0	Ob setvi se gnojilo z malo hlev. gnojem.
20	8	5	10	70	8	60	0	20	4	22	5	91	8	75	3	24	6	30	0	86	9	110	9	24	0	Po 2. košnji nekoliko suho.
													73	65	117	65	44	00								
		34	4					45	6					17	2	22	8	5	6	1) 1) Velika suša.						
		56	21					80	26					38	5	53	0	14	5	Trpelo radi suše.						
		82	4					84	8					41	2	42	4	1	2	Nikdar gnojeno.						
													32	30	39	40	7	10								

II. tabela.

Vrsta obdelovanja	Število poskusov	srednji pridelok v q za 1 ha		veči pridelek		večji pridelok		Stroški za gnojenje	Čisti dobiček		
		negnojeno	gnojeno	v q za 1 ha	%	gnojeno	negnojeno				
										v K za 1 ha	
I. Travniki:											
Gore	a) Travniki s	22-02	36-62	14-60	66-3	132-12	219-72	87-60	47-14	40-46	
	in	11-47	19-99	8-52	74-3	68-82	119-94	51-12	—	—	
	skupno	32-84	55-35	22-51	68-5	197-04	332-10	135-06	47-14	87-92	
Vipavsko in Brda	b) Travniki samo s senskim pridelkom	26	24-05	10-11	42-0	144-30	204-96	60-66	47-14	13-52	
	c) Senski pridelek preračunjen iz vseh poskusov	50	23-08	12-21	52-9	138-48	211-74	73-26	47-14	26-12	
	a) Travniki s	5	27-54	40-02	12-48	45-3	165-24	240-12	71-88	47-14	27-74
Kras	in	5	9-10	17-02	7-92	54-60	102-12	47-52	47-14	—	
	skupno	6	34-20	53-36	19-16	56-0	205-20	320-16	114-96	47-14	67-82
	b) Travniki samo s senskim pridelkom	7	17-97	31-51	13-54	75-3	107-82	189-06	81-24	47-14	34-10
Furlanska ravnina	c) Senski pridelek iz vseh poskusov	12	21-95	35-05	13-10	59-7	131-70	210-30	78-60	47-14	31-46
	Travniki samo s senskim pridelkom	9	19-87	29-93	10-06	50-6	119-22	179-58	60-36	47-14	13-22
	Travniki samo in otava	2	62-00	102-50	40-50	65-3	372-00	615-00	243-00	53-97	189-03
II. Meteljka in rudeča detelja.											
Furlanska ravnina	a) Meteljkino seno izračunjeno iz poskusov	4	102-57	133-77	31-20	30-4	615-42	802-62	187-20	53-97	133-23
	76, do 79.	3	36-13	49-33	13-20	36-5	216-78	295-98	79-20	53-97	25-23
	b) Meteljkino seno in deteljino seno izračunjen iz poskusov 80, do 82.	2	73-65	117-65	44-00	59-7	441-90	705-90	264-00	53-97	210-03
Gore in Kras	a) Deteljino seno izračunjeno iz poskusov 84, in 85.	3	32-30	30-40	7-10	22-0	193-80	236-40	42-60	53-97	—11-37
	b) Deteljino seno izračunjeno iz poskusov 84, do 88.	3	32-30	30-40	7-10	22-0	193-80	236-40	42-60	53-97	—11-37
	do 88.	3	32-30	30-40	7-10	22-0	193-80	236-40	42-60	53-97	—11-37

III. tabela.

Del dežele	Pridelek	Število poskusov	Veči pridelek v kg za 1 ha			Z gnojenjem so dala kg za ha		Izkoristilo se	
			Seno	1)	2)	1)	2)	1)	2)
				$P_2 O_5$	$K_2 O$	$P_2 O_5$	$K_2 O$	$P_2 O_5$	$K_2 O$
Gore	Samo seno	50	1221	5·18	19·50	57·6	60·0	9·0	32·5
	Seno in otava	25	2251	9·56	35·95	57·6	60·0	16·6	59·9
Vipavsko in Brda	Samo seno	12	1310	5·57	20·92	57·6	60·0	9·7	34·9
	Seno in otava	6	1916	8·14	30·59	57·6	60·0	14·1	51·2
Kras	Samo eno	9	1006	4·27	16·06	57·6	60·0	7·4	26·8
Furlanija	Seno in otava	2	4050	17·21	64·68	65·0	70·0	26·5	92·4
Furlanija	Meteljka	4	3120	20·34	56·41	65·0	70·0	31·2	80·6
Gore in Kras	Rudeča detelja	2	4400	22·88	76·38	65·0	70·0	35·2	nad 100

V Furlaniji, kjer se pridelovanje detelje posebno goji, bil je srednji pridelek na negnojnem zemljišču 102·57 q, na gnojenem 133·77 q, toraj za 31·20 q veči, kar je enako 30·40%. Poskusi v drugih delih dežele so dali tudi jako ugoden uspeh, ker so znašali dotični srednji pridelki 73·65 q, oziroma 117·65 q, kar pomeni veči pridelek za 59·7%. Večemu pridelku primerno znašal je čisti dobiček pri poskusih na deteljiščih v Furlaniji 133·33 K, v drugih delih dežele pa 210·03 K za 1 ha. Celo oni poskusi v Furlaniji, kjer se je samo enkrat kosilo, dali so povprečni čisti dobiček 25·33 K. Samo pri poskusih št. 86. in 88. na Krasu, kjer je bila posebno velika suša, se niso mogli stroški za gnojenje pri prvi košnji popolnoma pokriti.

Ako izračunimo nazadnje še, kako so se redilne snovi, ki so se potrosile z gnojili, izkoristile in vzamemo za podlago številke, ki jih je izračunil Wolf, namreč, da se nahaja v

	fosforne kisline	kalija
1000 delih travniškega sena	4·25 delov	15·97 delov,
1000 „ meteljke	6·52 „	18·08 „
1000 „ rudeče detelje	5·20 „	17·36 „

dobimo številke, navedene v III. tabeli.

Izkoriščanje dodanih redilnih snovi je bilo v posameznih delih dežele in pri raznem obdelovanju jako različno. Kar se tiče fosforne kisline, ki so jo rastline na travnikih izkoriščale,

1) $P_2 O_5$ = fosforna kislina. 2) $K_2 O$ = kali,

najdemo, da so je te po gorah, na Vipavskem in v Brdih pri skupnem pridelku (senu in otavi) med 16·6⁰/₀ in 14·1⁰/₃ izsrkale, med tem ko so je izvlekle v Furlaniji do 26·5⁰/₀.

Izkoriščanje kalija bilo je v Gorah, na Vipavskem in v Brdih med 59·9⁰/₀ in 51·2⁰/₀, v Furlaniji pa celo 92·4⁰/₀.

Mnogo bolj ugodno se je pokazalo izkoriščanje fosforne kisline in kalija na deteljiščih, kjer je znašalo za prve kraje 30·2⁰/₀ do 35·2⁰/₀, za poslednje nad 80·6⁰/₀.

Ako pregledamo izide teh gnojilnih poskusov, vidimo, da ni izostal njih praktični uspeh, četudi je bilo vreme l. 1906. jako neugodno, ker so dali izvrsten dokaz, kakšne velike dobičke donaša lahko uporaba umetnih gnojil pri pridelovanju krme na Goriškem ter so nudili obenem kmetovalcem najboljše priliko, da so se o resničnosti tega lahko sami prepričali.

Upati je zato, da se kmetje po tem prvem dobrem uspehu navdušijo k nadaljnemu delovanju in nas tudi v bodoče pri razmotrivanju važnih praktičnih vprašanj gledé gnojenja ž njihovim cenjenim sodelovanjem kakor sedaj krepko podpirajo, za kar se vsem onim, ki so se za stvar zavzeli, toplo zahvaljujemo.

GOSPODARSKE DROBTINICE

Reznja cepičev. — Za reznjo cepičev na sadnem drevju je sedaj najboljši čas. Najboljši cepiči so oni, ki se nahajajo v skrajnem delu vrha. Pri črešnjah so najboljši cepiči na koncu mladike, pri jabtanih in hruškah pa bolj v sredini, ker je les pri tem drevju na koncu manj dozorel. Narezane cepiče zvezati je v majhne snope, na katere je privezati tudi ime dotične sadne vrste ter zakopati v pesek ali v zemljo.

Kako se zavaruje kupec vina, da se mu to vino pozneje ne zapleni? — Na shodu v Trstu prošlo nedeljo se je razmotrivalo to vprašanje, ki bi znalo tudi druge zanimati. Marsikedo kupi vino in dotični prodajalec pravi, da je pristno. Tako je tudi zapisal na sod. Kupec pelje vino na svoj dom in ga morda toči. Sedaj pa

pride kletarski nadzornik ter se izjavi, da je vino ponarejeno. Vino se pošlje na kemično poskuševališče in to potrdi, da ni vino naravno. Kedo bo kaznovan in kedo trpi škodo? — V tem slučaju bi vsekakor pala kazen na kupca, ako ne dokaže, da je to ravno tisto vino, ki ga je kupil v prodajalčevi kleti. Kako to dokazati? Prav lahko, ako se še za časa preskrbi z dokazili. Kdor kupi vino, vzame naj pred prodajalcem in lahko še pred kako pričo uzorec v steklenico. To steklenico je dobro zatakneti ter zapečatiti s prodajalčevim pečatom. V pečat je prilepiti tudi listek papirja, na katerega se zapiše potrebna pojasnila. Ta listek papirja podpišeta naj prodajalec in kupec. Listek naj bo n. pr. takšen:

Uzorec vina, ki ga je prodal Jožef Pipec iz V. krčmarju Juriju Pogačarju iz G.

V V., dné 20. decembra 1907.

Jože Pipec.

Juri Pogačar.

Uzorec vina vzeti je seveda takrat, ko se je odvzelo tudi vino iz prodajalčeve kleti. Če se je pri preiskavi pokazalo, da je vino, katero je kletarski nadzornik zaplenil, ravno tako, kakoršno je v uzorcju, potem trpi prodajalec škodo in kazen, v nasprotnem slučaju pa kupec. Uzorec vina hraniti mora seveda kupec. Če nima prodajalec pečata, zapečati se steklenica in listek lahko tudi z občinskim pečatom.

Spis „Gnojilni poskusi v letu 1906“ smo z današnjo številko zvršili. Marsikom so tabele sicer dolgočasne in jih ne bere. Mi priporočamo, da si vsakdo ogleda uspehe poskusov vsaj iz svojih krajev, potem pride gotovo do prepričanja, da se umetna gnojila v njegovem kraju dobro sponašajo in s pridom uporabljajo. Celo na Krasu, kjer so se najslabše sponesla, dajejo toliko dobička, da jih smemo z mirno vestjo kupovati in trositi. Osobito dajejo tu na deteljiskih še lepe uspehe. Zato ponavljamo vnovič: ako si hočemo na cen način zvišati svoje pridelke na travniku, polju ali v vinogradu, uporabljajmo umetna gnojila! Tudi če si moramo denar za gnojila izposoditi, se nam uporaba izplača, ker povrnejo umetna gnojila obresti jako bogato. Še je čas za uporabo umetnih gnojil, zato kar brž po nje!

Zimsko zelje. Pridelovanje raznega zelja bi bil pri nas lahko nov vir dohodkov. Kdor hoče poskusiti, dobi lahko sadike v deželni trtnici po 40 vin. stotino. Presajajo se lahko tudi sedaj, ako vreme dopušča ali pa februarja.

POROČILA.

Osebnosti. — Vodja na slov. odd. dež. kmetijske šole v Gorici gosp. Viljem Dominko je stopil v pokoj. Na njegovo mesto je imenovan urednik tega lista.

Deželni kmetijski urad pričel je prirejati kmetijske shode. H temu uradu spada dež. kmetijski nadzornik, dež. živinorejski nadz. in oboje dež. kmetijskihšol. Prošlo nedeljo je predaval adjunkt ital. kmetij. šole g. Gaspardis v dvorani dež. dvorca v Gorici o higijeni zaužitega mesa. V nedeljo, dné 22. t. m. razkazovalo se bo v dež. trtnici posiljno pridelovanje špargeljnov, jagod in gob šampirjonov.

Nakup sena. — Dež. odbor goriški, ki je prevzel nalogo za nakup sena, čakal je z izvršitvijo radi tega tako dolgo časa, ker je pričakoval vladne podpore. Ta je sedaj zagotovljena in seno dojde kmalu.

Kmetijski shod v Trstu. — Kmetijska družba za Trst in okolico je priredila prošlo nedeljo, dné 15. t. m. v prostorih „Narodnega doma“ v Trstu, shod, katerega se je vdeležilo obilo okoličanskih kmetov. Shod je otvoril predsednik kmetijske družbe velepos. in dež. poslanec g. Iv. Goriup iz Opčin. Nato je govoril pot. učitelj Štrekelj o novem vinskem zakonu ter o kmetijskih razmerah v spodnji tržaški okolici. Priporočal je pridelovanje zimskih cvetlic, rane zelenjave, ranega sadja in ranega grozdja, ker le z intenzivnim obdelovanjem se zamorejo draga zemljišča okoli Trsta še dobičkonosno izkoristiti. Gledé eksportne zadruga za take pridelke pa ni v Trstu še primeren čas, ker se prideluje sedaj vsega še premalo za domačo potrebo. Šele, ko se to pridelovanje bolj razširi, misliti bo treba tudi na izvoz v druge kraje. Nato je pojasnil g. vinarski in sadjarski komisar Gombač iz Ljubljane bolj natanko še nekatere točke v vinskem zakonu ter se pridružil mnenju prvega govornika gledé pridelovanja ranih pridelkov. Pritoževal se je o previsoki cenitvi grozdja od finančnih organov v mestu (v „linji“). Gledé namiznega grozdja vnela se je debata, ali spada to pod vžitnino ali ne. Predsedstvo društva se je pooblastilo, da stori primerne korake, da se oprosti grozdje, ki je namenjeno za vžitek in ne za vino, vžitnine. Gledé zavarovalnic goveje živine v trž. okolici priporočalo se je, naj bi se združile v zvezo, ker bi ta zveza lahko dobila državno podporo in bi se s tem zavarovanje olajšalo. Zanimanje na shodu je bilo veliko, kar se je dalo sklepati iz obilnih vprašanj od strani vdeležnikov.

Vinska kupčija se je zadnji čas nekoliko zboljšala. Prišlo je k nam več vinskih trgovcev iz Dunaja in iz Češkega, ki kupujejo vino. Vipavsko vino plačujejo že po 30 do 36 K, brisko pa po 36 do 33 K hl. Vino, ki ni vrelo na tropinah in ima blede barvo plačujejo za 2 K dražje, nego drugo vino. Prav trdega vina pa nočejo ti kupci niti imeti. Hvala Bogu, da se je mnogo naših vinogradnikov po Vipavskem ravnalo po naših naukih in ni puščalo mošta na tropinah ali pa le malo časa. Starokopitneži so letos kaznovani. Upajmo, da bodo prihodnje leto tudi ti vpoštevali dobre nauke in napravljali vino tako, kakor zahteva svet in ne tako, kakor se zdi morda njim, da je prav. Mnogo letošnjih trgovcev pride tudi prihodnje leto h nam — vsaj tako so obljubili. Priporočali so kmetom, naj ne kuhajo mošta na tropinah, da dobi vino bolj blede barvo in in ne bo imelo toliko tanina. Mi jim priporočamo še, naj tuje kupce dobro postrežejo, da nam ostanejo zvesti.

Mila letošnja jesen prihranila je kmetovalcem obilo sena, ker se je skoraj do sedaj živina lahko pasla. Tudi razne poljske rastline dajejo še vedno mnogo krme.

Kmetijski potovalni učitelji. — C. kr. kmetijsko ministerstvo nam je poslalo sledečo notico: „Med odredbami, ki jih je država pričela za zboljšanje in povzdigo gospodarskih in kulturnih odnošajev v Dalmaciji in na Primorskem, prištevalo se je nastavljanju kmetijskih potovalnih učiteljev posebno važnost. Ta naprava, ki je pokazala v drugih deželah dobre skušnje, obnesla se je tudi tukaj in sedaj se dela na to, da se potovalni učitelji, ki so bili sedaj nastavljeni po pogodbi, definitivno nastavijo v državno službo. Sedaj deluje v Dalmaciji 12, na Primorskem 10 potovalnih učiteljev, ki so pomožni organi namestništev. Ti imajo potovalna predavanja, z demonstracijami združene tečaje ter se nahajajo v vedni stiki z narodom in zamorejo biti na ta način kmetom vedno strokovni svetovalci. Tem potovalnim učiteljem hoče sedaj kmetijsko ministerstvo dati gotovo življensko existenco s tem, da jih vrstí za sedaj v deseti činovni razred c. kr. državnih uradnikov; ta vrstitev se izvrši s 1. januarjem 1908 za vsakega posebe ad personam s pridržkom dosedanje plače. Predpogoj za to stalno nameščenje je dovršena triletna, povoljna služba in položitev skušnje učiteljske sposobnosti. Po daljšem povoljnem službo-

vanju pridejo potovalni učitelji v deveti, eventualno tudi v osmi činovni razred. Sme se pričakovati, da prouzročijo te odredbe marljiviše delovanje službujočih pot. učiteljev in da bo v prihodnje pri oddaji mest več prosilcev.

Kdo ima kolči amerikkanskih trt? — Po njih se povprašuje od več strani. Če bi jih kedo prodal, pa naj se oglasi pri nas, da mu povemo kam bi jih lahko oddal. Kolči za kupčijo se morajo povezati v snope po 100 komadov. Dolgost kolčem je navadno 35 do 40 cm. Drobne kolči deti je posebe, ker imajo te drugačno vrednost, nego debele, ki se rabijo navadno za cepljenje. Seveda se ne smejo mešati kolči raznih amerikkanskih trt. Vsako vrsto povezati je zase.

Koledar za kmetovalca za l. 1908. — Izšel je tretji letnik tega koledarja, ki ga urejuje gosp. Jakob Legvart, drž. nadzornik za mlekarstvo na Kranjskem in kmetijski učitelj na gospodinjski šoli v Ljubljani. Vsebina letošnjega koledarja jo še obširnejša in bolj različna, nego ona prejšnjih letnikov. Poleg koledarja razpravljajo se v knjižici važve stvari iz živinoreje, mlekarstva, travništva, gnojenja, vinarstva, kletarstva, sadjarstva, živinozdravstva, o oskrbovanju gozdov, o vodo-pravnih zakonih in ukazih. V koledarju pridane so tudi razne razpredelnice, ki olajšajo izračunanje. Na majhen prostor spravil je letos gosp. pisatelj jako obilo gradiva. Na sploh moramo reči, da nam letošnji koledar še mnogo bolj ugaja, nego oni prsjsnjih let. Koledar se dobiva pri Iv. Bonaču, založniku v Ljubljani in stane 1.80 K.

